

Waarom gelijkenissen?

“En de discipelen kwamen naar Hem toe en zeiden tot Hem: Waarom spreekt u in gelijkenissen tot hen? Hij nu antwoordde en zei tot hen: Omdat het u is gegeven de verborgenheden van het koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is het niet gegeven.”

Matteüs 13:10-11

Het doel van de gelijkenissen

De Heer Jezus gebruikte vele gelijkenissen in Zijn onderwijs aan de discipelen alsook aan de talrijke menigten die Hem volgden. Wat was de aard van deze ‘lesmethode’? Het woord *gelijkenis* of *parabel* is ontleend aan het Gr. *parabolè*, d.i. het naast elkaar stellen van dingen, en wel om dingen met elkaar te kunnen *vergelijken*. Soms was een gelijkenis niet meer dan een *spreuk*, een *gezegde*. De Heer Jezus noemde zo’n spreekwoord in de synagoge te Nazaret: ‘U zult ongetwijfeld deze spreuk (Gr. *parabolè*) tot Mij zeggen: Geneesheer, genees Uzelf!’ (Luc. 4:23). Maar de meeste gelijkenissen bevatten méér onderwijs, méér vergelijkingsmateriaal. Het gaat daarbij om bekende beelden die ontleend zijn aan de natuur, het dagelijks leven, de landbouw, de visvangst e.d.

Het woord *gelijkenis* komt in totaal 17 keer voor in Matteüs, 13 keer in Marcus, en 18 keer in Lucas. Buiten de evangeliën komt het in het Nieuwe Testament maar tweemaal voor, en wel in de brief aan de Hebreëën (9:9; 11:19). In die twee verzen gaat het om de tabernakel als een afbeelding van de onvolkomen situatie onder het jodendom, en om de zinnebeeldige ‘opstanding’ van Isaak uit de doden. Het Marcus-evangelie bevat dus minder gelijkenissen dan Matteüs en Lucas. Niettemin is het aantal groter dan men zou denken bij Marcus aan te treffen – dit evangelie dat zo vol actie is en ons ‘terstond’ van de ene gebeurtenis naar de andere voert. Voor zover ik heb kunnen nagaan, is echter alleen de gelijkenis van ‘het vanzelf groeiende zaad’ uniek voor Marcus (4:26-29).

Wat was nu eigenlijk de *bedoeling* van de gelijkenissen? Het zijn méér dan gewone illustraties. De beeldspraak diende ertoe de waarheid aangaande het Koninkrijk Gods nader uiteen te zetten. Het doel was in feite tweeledig:

1. Voor Christus’ *discipelen* waren ze vooral bedoeld als een *stimulans* om Zijn onderwijs te begrijpen

en door te dringen in de diepe betekenis ervan; daartoe volgde dan ook steeds de uitleg.

2. Maar voor de *menigten* hadden ze juist een *verhullende werking*, zodat hun de strekking ervan ontging. Voor hen bleef de beeldspraak dus in feite geheimtaal. Dit was echter in overeenstemming met het oordeel van verharding dat het ongelovige volk trof en waarvan de profeet Jesaja reeds had gesproken (Marc. 4:10-12; vgl. Jes. 6:9-10).

Als de grote Leraar wijdde de Heer Jezus Zijn discipelen dieper in de geheimenissen van het Koninkrijk Gods in, doordat Hij hun een nadere verklaring van de gelijkenissen gaf. Maar tegenover de ongelovige menigten, degenen die buiten stonden, ontbrak een dergelijke uitleg.

De gelijkenissen laten ook zien hoe het Koninkrijk zich in verschillende *fasen* manifesteerde:

1. De komst van de Koning in nederigheid, als een Heiland, bracht het Koninkrijk nabij. In de Persoon van Christus was het reeds bij hen, midden onder hen (Luc. 17:21).
2. De verwerping van de Heer door het Joodse volk bracht met zich mee dat het Koninkrijk een *verborgen gedaante* aannam. Het rijk was er nog wel, het zou zich zelfs overal uitbreiden waar men de rechten van Christus zou erkennen, nl. door de werking van Zijn Woord en Geest; maar dit is vooral een gééstelijke heerschappij (Matt. 28:18-20). De Heer Jezus Zelf is immers afwezig, gezeten aan de rechterhand van God, ‘verborgen in God’ (Kol. 3:3). Dat houdt ook in dat met binnendringende zonde en ongerechtigheid *niet onmiddellijk* wordt afgerekend. Dat gebeurt pas bij de wéderkomst.
3. Bij Christus’ verschijning wordt het Koninkrijk in macht en majesteit geopenbaard, dan begint het Vrederijk in hemel en op aarde.

Gelijkenissen en geheimenissen

Het spreekt vanzelf dat dit onderwijs van de Heer veelomvattend is. Wij zijn niet onmiddellijk volleerde discipelen van het Koninkrijk der hemelen (Matt. 13:52). Wij moeten groeien in geestelijk inzicht in de bijbelse beeldspraak. Ik zou hier een parallel willen trekken met het verstaan van de geheimenissen in de brieven van Paulus. Deze zijn ook alleen door 'ingewijden' te verstaan, niet door hen die *buiten* zijn. Niet dat ze in de een of andere geheimtaal zijn meegedeeld, want alle verborgenheden zijn in de geschriften van het Nieuwe Testament *onthuld*. We hebben het allemaal zwart op wit. Maar toch kunnen deze dingen alleen begrepen worden door ware gelovigen die de inwoning van Gods Geest bezitten en die door de Geest worden ingeleid in de Schriften (vgl. Joh. 16:13-15). Door de zalving met de Geest ligt Gods Woord echter als een open Boek voor ons. 'Zijn zalving leert ons over alle dingen' (1 Joh. 2:27).

Dat is in feite ook het antwoord op de diepzinnige vraag die de Heer Jezus eens aan Zijn discipelen stelde: 'Weet u niet wat deze gelijkenis (nl. die van de zaaier) betekent, *en hoe zult u dan al de gelijkenissen verstaan?*' (Marc. 4:13). Hoe zijn ze überhaupt te verstaan? Hoe kunnen wij Gods Woord begrijpen? De weg, de methode om inzicht te verwerven, is van gééstelijke aard: *opnieuw geboren* mensen lezen de Bijbel bij *het licht* van de Heilige Geest. *Zó* aanvaarden en verstaan wij hetgeen van de Geest van God is (1 Kor. 2:10vv.). *Zó* verwerven wij inzicht in de diepten van God, in de geheimenissen van het Koninkrijk van God, in al de verborgenheden met betrekking tot Christus en de Gemeente. *Zó* leren wij de wonderbare wijsheid van God te begrijpen en te bewonderen.

Plaatje: De zaaier - Vincent van Gogh

Boeken om de Bijbel 2010

